

“SHIFOKORNING BEMOR BILAN MULOQAT O’RNATISHINING
PSIXOLOGIK TAMOILLARI”

Masharipova Saida Rahimovna

Urganch RANCH Texnologiya Universiteti o‘qituvchisi

Email: Saidamasharipova72@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqola tibbiy yordam ko‘rsatish jarayonida shifokor psixologiyasining muhim roli tavsiflarini ochib berishga va bemor hamda shifokor muloqotining o‘ziga hos xususiyatlarini o‘rganishga bag‘ishlanadi.

Kalit so‘zlar: shifokor, bemor, strategiya, muloqot, xatti-harakat, kommunikasiya, axloq-odob, pasient

Klinik nuqtai nazardan, samarali muloqot shifokorlarning o'z bemorlariga yuqori sifatli yordam ko'rsatishini ta'minlash strategiyasining bir qismidir. Shifokor va bemor o'rtasidagi samarali muloqotning salomatlik natijalariga ijobiy ta'siriga qaramay, Fiji tadqiqotlarida bu haqda cheklangan ma'lumotlar mavjud. Ushbu tadqiqot hozirgi bemorlarning shifokorlarning muloqot xatti-harakatlarini idrok etishini aniqlash va Fijidagi shifokor va bemor muloqotiga ta'sir qiluvchi omillarni aniqlash uchun o'tkazildi. Ushbu aralash usulli tadqiqot Fijidagi Suva bo'linmasidagi tasodifiy tanlangan uchta sog'liqni saqlash markazlarining ambulatoriya sharoitida o'tkazildi.

Miqdoriy bosqich uchun tizimli tasodifiy tanlab olish tuzilgan so'rovnomanini to'ldirgan 375 ishtirokchini tanlash uchun ishlatilgan; shundan 20 nafar ishtirokchi sifatli suhbat uchun tanlab olindi. Bemorlarning fikriga ko'ra, ularning 45,6 foizi shifokorlarning muloqot qilish xatti-harakatlarini yaxshi, 53,6 foizi adolatli va 0,8 foizi yomon muloqot xatti-harakatlari deb bilishgan. Sifatli topilmalar shifokorlarning munosabati, ularning yondashuvi, bemorlar bilan o'zaro munosabati va shifokor va bemor muloqotida muhim omillar sifatida tushuntirish berish kabi omillarni ta'kidlaydi. Fijida bemorlarning aksariyati shifokorlarning muloqot qilish xulq-atvorini adolatli va yaxshi deb bilishgan va shifokorlarning malakasi shifokor va bemor bilan samarali muloqot qilish uchun muhim edi.

Ushbu tadqiqot shifokor va bemor muloqotining muhimligini ta'kidladi va shifokorlar bemorga yo'naltirilgan yordam va muloqotni qo'llamasliklari mumkinligini ko'rsatdi; Shunday qilib, ular bemorga qaratilgan muloqot qobiliyatlarini oshirishlari kerak.

Bemor bilan muloqat o‘rnatish uchun zaruriy kommunikasiya ko‘nikmalari:

- Ishtirok etish xissi;
- Eshita bilish;
- Tushuna bilish;

- Qaygusiga sherik bo'lish;
- O'zi xam samimiy bo'lishi va unga ochiq ko'ngil bo'lishi;;
- Xar hil qarashlarni to'g'ri qabul qilish;
- Xamdardlik bildirish;
- Xaqgo'ylik;
- Shaxsini va uning axloq-odobini xurmat qilish;
- Insonparvarlik, inson shaxsini, fazilatlarini xurmat qilish;
- Ezgulik, yaxshilik xususiyati;

Shifokor bemorga malakali, raxmdillik asosida yuqori saviyada yordam ko'rsatadi. Bu shifokor va pasient o'rtasida bir-birini tushunib, ma'suliyatni xis qilib muloqat qilish demakdir. Pasientni tinglar ekan, shifokor unga iliq munosabatini, xamdardligini bildirishi kerak. Iliqlik tuyg'ulari noverbal yo'llar orqali bemorga ta'sir qiladi, bular quyidagilar:

- Tabassum;
- Do'stona oxangdagi murojaat;
- Pasientga bevosita ta'sir qilish;
- Pasient bilan muloqatda shifokor gavdasini to'g'ri tutishi, qo'llari xam, tanasi xam gavdasiga mos bo'lishi;

- Pasientga butun diqqat-e'tiborini qaratishi lozim.

Faol eshitish - boshqa odamlarning xissiyoti, fikrini eshita bilish va eshitish uchun e'tibor, sezgirlik bilan birga boshqa narsalarga chalg'imaslik lozim. Eshitishda fikri-zikrini faqat muloqotga jalb etish, suxbatdoshi fikri bilan qiziqish, fikrini e'tiborga olish, muammolarini xis etish kerak. Suxbatdoshning mavzusi qiziqtirayotganligini unga sezdirish lozim. Pasientning ko'ziga qarab, o'zini samimiy tutish bilan suxbatdosh bilan muloqotga kirishish oson kichadi.

Shuni unutmazlik kerakki, shifokor bemorni o'rgana boshlagan birinchi paytlardanoq, bemor xam shifokorni o'rgana boshlaydi. Agar shifokor, bemor qalbidan joy ololsa, unda bemor shifokorga ixlos qo'yadi va kasallikka qarshi kurashishda uning ittifoqchisiga aylanadi. Suxbat chog'ida shifokor bemorning xar bir so'zini, diqqat bilan tinglashi, undan o'zi uchun kerakli xulosalar chiqara bilishi lozim. Bemorga e'tiborsizlik, alaxsib, turli qog'ozlarni yozib o'tirish, shifokor obro'sini tushiradi va bemorning unga bo'lgan ishonchini yo'qotadi. Bu narsa bemorda shifokorga nisbatan xurmatsizlik va achchig'lanish kayfiyatini tug'diradi.

Shifokor va bemor muloqoti juda muhim ekanligini ta'kidlashda yangi yoki innovatsion narsa yo'q. Darhaqiqat, shifokor va bemor muloqoti, uning salomatlik natijalariga ta'siri va yaxshilanishi kerak bo'lgan sohalarni ta'kidlaydigan adabiyotlar to'plami mavjud. Biroq, Tinch okeanidagi rivojlanayotgan va ko'p madaniyatli orol bo'lgan Fiji uchun shifokor va bemor muloqotining hozirgi tasavvurlari haqida ma'lumotlar kam yoki umuman yo'q. Bundan tashqari, hozirgi tadqiqotlar Fijiga

o'xshash sharoitlarda o'tkazilmagan. Shu sababli, sog'liqni saqlash xizmatlarini yaxshilash uchun siyosat yoki amaliyotdagi o'zgarishlarni himoya qilish qiyin bo'ladi, chunki nima samarali va nimani o'zgartirish kerakligi noma'lum.

Muloqot - bu ikki kishi, kommunikator va qabul qiluvchi o'rtasida ma'lumot uzatish yoki fikr almashishni o'z ichiga olgan jarayon. Muloqot ko'nikmalari "ma'lumotni boshqasiga samarali etkazish qobiliyati", jumladan, og'zaki bo'lmagan va og'zaki o'zaro ta'sir, ovoz ohanglari, iboralar, imo-ishoralar, yuz ifodalari va boshqa odam bilan muloqot qilishda foydalanadigan tana tilini anglatadi. Konsultatsiya paytida shifokorning muloqotdagi xatti-harakati bemorga etkazilgan ma'lumot kabi muhimdir.

Birlamchi tibbiy yordamda bemorlar muloqot, hamkorlik va sog'liqni saqlash ta'limi bilan bemorga yo'naltirilgan yondashuvni afzal ko'radilar. Zamonaviy davrda shifokor va bemor konsultatsiyasi ko'proq bemorga qaratilgan bo'lib, bemorga yo'naltirilgan muloqot va g'amxo'rlikni o'z ichiga oladi. Bemorga yo'naltirilgan yordam shunchaki bemorning nuqtai nazari va ehtiyojlariga, ularning tashvishlari, umidlari, g'oyalari va his-tuyg'ulari kabi istiqbollarga ko'proq javob berishni anglatadi, bemorning qadriyatlarini qaror qabul qilishda rahbarlik qiladi. Bu shuni anglatadiki, shifokor boshqaruv rejasini tuzishda bemorning nuqtai nazari va tajribasini o'z ichiga olgan holda bemorning ehtiyojlarini qabul qiladi. Bemorga yo'naltirilgan muloqot axborot almashish, vakolatli va rahmdil yordam ko'rsatish, bemorning ehtiyojlariga sezgir bo'lish va munosabatlarni o'rnatishni o'z ichiga olgan munozaralar va qarorlarga asoslanadi.

Bemorga yo'naltirilgan yordamga erishish uchun bemorga yo'naltirilgan aloqa imkoniyatlar yaratishga yordam beradi va bemorlarni sog'lig'ini saqlashning faol ishtirokchisi bo'lishda qo'llab-quvvatlaydi, bu esa shifokor va bemorning samarali muloqotiga olib keladi. Bemorga qaratilgan muloqotning ba'zi tarkibiy qismlariga shifokorning tinglash qobiliyati, hamdardlik, bemorning hikoya qilish qobiliyati, chalg'itmaydigan muhit, tibbiy tajriba va vaqt kiradi. Suhbat chog'ida shifokorlar murakkab ko'rinmaslikka harakat qilishlari, tibbiy jargonlardan foydalanishdan qochishlari, bir oz takrorlashdan foydalanishlari va bemor ularga aytilgan narsani tushunganligini tekshirishlari kerak. Bemorlarni muntazam parvarishlashda bemorlar bilan yaxshi aloqa qilish, qo'shimcha xarajatlarsiz, sub'ektiv salomatlik natijalarini va bemorning qoniqishini oshirishga olib keladi.

Shifokor va bemorning yaxshi muloqoti bemorlarning o'z parvarishlaridan qoniqishlariga, shifokor tavsiyalariga amal qilishlariga, davolash rejasiga rioya qilishlariga, ruhiy salomatlikni yaxshilashga, psixologik moslashuvni yaxshilashga olib keladi. Bu umumiy iqtisodiy xarajatlarni kamaytirish bilan takroriy tashriflar va qabul qilishning kamayishiga olib keladi. Yaxshiroq muloqot, shuningdek, bemorlarning kamroq shikoyatlari, ishdan qoniqish darajasini oshirish, ish bilan bog'liq

stressni kamaytirish va charchashni kamaytirish nuqtai nazaridan shifokorning qoniqishini oshirishi mumkin. Shu sababli, tibbiy xizmat sifatini yaxshilashga intilishda shifokorlarning muloqot qobiliyatlarini baholash ortib bormoqda. Ushbu baholashlar odatda bemor tajribasini o'rganish va tashqi baholovchilar orqali amalga oshiriladi, ammo bemor so'rovlari yolg'iz ham ishlatilishi mumkin, tadqiqot bemor va tashqi baholovchi ballari o'rtasida o'rtacha korrelyatsiya mavjudligini ko'rsatadi.

Xulosa o'rnida shuni ta'kidlash lozim-ki, shifokorlarning bemorlarga salomlashish, xushmuomalalik va hurmat bilan munosabatda bo'lish kabi ko'nikmalari bemorlar tomonidan qadrlanadi, natijada bemorlar ularning maslahati va ko'rsatilayotgan davolanishidan qoniqish hosil qiladi. Tibbiy ma'lumotlarga ko'ra, maslahatlar va davolash rejaları bilan bo'lishish orqali sog'liqni saqlash savodxonligini targ'ib qilish ham bemorning qoniqishiga olib keladi, shifokorlari bilan hech qanday tushuntirish yoki maslahat bermasdan juda cheklangan suhbatlashganlar hafsalasi pir bo'lgan. Ushbu topilma boshqa tadqiqotlar natijalariga mos keladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Zokirxodjaev Sh.Ya., Solixov M.U. "Shifokor va bemor" Toshkent - 2016 yil.
2. Siluyanovoy I. V. Bioetika v Rossii: sennosti i zakono', M. 2001. R
3. Karimov Sh.I. Soglom ovkatlanish –salomatlik mezoni 2015 yil
4. Fauler M.. Etika i sestrinskoe delo. M., 1994.
5. Merta Dj.. Spravochnik vracha obhey praktiki. M.,1998.
6. www.medline.com;
7. О'з.Рес.ССВ веб-сайт WWW.minzdrav.uz www.e-mail ; info@minzdrav.uz
8. www.БухМИ. Uz